

YERYÜZÜNDE BİR MELEK 1879

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Raziye Uzun boylu, siyah gözlü ve pek maharetli bir kadın olan Raziye Hanım güzelliği, iffeti ve yardımseverliği ile dikkat çeker. Güzelliğinden ötürü bir diğer adı da Zühre'dir. Birlikte büyüdüğü Şefik'e âşık olan Raziye, Şefik Paris'te olduğu zamanlarda hayli umutsuzluğa düşer, ağlar. Şefik'ten haber alamadığı zamanlarda unutulma korkusu yaşar. Babası yaşı geldiği için kızı Raziye'ye münasip gördüğü zengin ve hali vakti yerinde olan İskender Bey ile evlendirir. Evlendiği haberinden sonra Şefik'le dostane görüşürler. Şefik'i sevmesine rağmen kocasına ihanet edemeyeceğini savunan iffetli bir kadındır. Şefik'le olan yakın ilişkisi Arife'nin onu kıskanmasına neden olur. Arife yüzünden başına gelenlere rağmen gururlu ve ahlaklı davranır. Atılan iftiraldan dolayı kocası onu boşar. Kendisine sahip çıkan Salih Çavuş'u babası gibi görür, samimidir. Şefik'i ömrü boyunca bekleyecek kadar sevdiği için kararlı ve vefalı bir kadın olarak yaşadığı tüm zorluklara rağmen sonunda hayaline kavuşur.

Şefik Raziye ile birlikte büyümüş olan Şefik, uzun boylu siyah gözlü, kalın ve kaba dudaklı, küçük yuvarlak burunlu biridir. Erken yaşta kaybettiği babasının vasiyeti üzerine Paris'te eğitim alan Şefik, filozof ve tabipliğinin yanı sıra bir süre Fransızca öğretmenliği de yapmıştır. Araştırmayı ve öğrenmeyi çok sever. İnsanlar kendisini filozof ve İstanbul'un en iffetli erkeği olarak bilirler. Çocukluğundan beri Raziye'ye âşiktir fakat kendisini ona layık görmediği için açılmakta zorlanır. Tabip olduktan sonra Raziye ile evlenmek amacıyla İstanbul'a gitmek isteğinde iken Raziye'nin evlilik haberine yıkılır. Yine de İstanbul'a gider, Raziye'yi görür ve onunla dostça konuşur. Arkadaş konusunda oldukça seçici olan Şefik'in en yakın arkadaşı arzuhalci İsmail Bey'dir. Şefik'in bir hastası olan Arife ona âşık olur ve Şefik bir türlü ondan kurtulamaz. Arife'nin onları tuzağa düşürdüğü vakit Şefik dövülüp başka yere yollanmış olsa da Raziye'yi unutamaz. Arife'nin atmış olduğu iftiradan sonra Raziye Hanımın masumiyetini kanıtlamayı başarır ve mutlu sona ulaşır.

Arife Raziye'nin tam tersi özelliklere sahip olan Aksaraylı Arife, zenginliğine ve güzelliğine rağmen takıntıları ve kıskançlıkları sebebiyle sevdiği tüm adamlar tarafından terk edilir. Genç yaşta dul kalan ve sevgilisi La Bey tarafından da terk edilince hastalanıp yataklara düşer. Doktoru Şefik'e çok kısa sürede âşık olabilen şıpsavdi bir kadındır. Yaptığı cilvelerden bir karşılık bulamaz ve Şefik'i takip etmek amacıyla peşine adam dahi takar. Raziye'nin varlığını öğrendiğinde ise kıskançlıktan deliye döner. Şefik'e ve Raziye'ye tehditler yağdıran Arife, iftira atmaktan da geri durmayan tehlikeli bir kadındır. Dostu Cevriye'yi Raziye'ye iftira atmak amacıyla bencilce kullanır. Şefik'in sürgün edilmesiyle Şehbaz'a âşık olan Arife bu ilişkisinden de umduğunu bulamaz ve Şehbaz tarafından tüm malvarlığı harcanır. Eserin sonunda Raziye ve Şefik'in mutluluğuna dayanamayıp kıskançlığı sebebiyle Galata Kulesinden atlayarak intihar eder.

Arzuhalci İsmail Bey İyî kalpli fakat laubali biri olan İsmail Bey, esnaftır. Şefik'in yakın arkadaşıdır, birbirlerine yardımcı olarak fikir alışverişinde bulunurlar. Cevriye'yi çok sevmesine rağmen önyargıları nedeniyle bir dönem Cevriye ve Şefik'ten şüphelenir. Cevriye'nin kendisine olan ihanetini affederek her şeye rağmen onunla evlenmek isteyecek kadar alçak gönüllüdür.

Nimetullah Hanım Raziye'nin hem çalışmanı hem de dostudur. Raziye'ye iftiralar atıldığında onu hiç yalnız bırakmaz ve vefasını gösterir. Sivri dilli, cesur bir kadındır. Adının çıkmaması ve koruma altında olmak için Salih çavuş ile evlenir.

Cevriye Güzel bir kadın olan Cevriye, dış görünüş itibari ile Raziye'ye çok benzer. Sesi de kendi kadar güzeldir. İsmail'in bir zamanlar sevgilisidir. Arife ile dost olduktan sonra onun tuzaklarına kanacak kadar saftır. Arife'nin ona sunduğu gösterişli hayatı tercih eder ve onun dediklerini yapmaya başlar. Arkadaşı tarafından arkasından çevrilen dolapları öğrendiğinde üzüldür ve pişman olur.

Şehbaz Arife'nin sevgilisidir. Arifeyi seviyor gibi görünüp tüm parasını alır. Cevriye'ye ahlaksız tekliflerde bulunup onu tehdit eder. Düşüncesiz, zalim ve alçaktır.

Hacı Hafız Mehmet Singapurî Şefik'in babasıdır. Fakir, âlim ve olgun bir insandır. Vasiyeti oğlu Şefik'in Avrupa'da ilim görmesidir. Mehmet Hulusi Efendi yakın arkadaşıdır.

Mehmet Hulusi Efendi Raziye'nin babasıdır. İyi ve yardımseverdir. Şefik'i yakın arkadaşının vasiyeti üzerine Paris'e ilim öğrenmeye göndermiştir.

Şakir Ağa Arife'nin uşağıdır. Art niyetli biridir. Arife ve Şefik arası mektup taşıyarak iletişimi sağlar. Şefik'in aşçısı olan Neşe dadıyı da kandırıp ondan bilgiler alıp Arife Hanıma taşır.

Salih Çavuş Orta boylu mütebessim yüzlü vücutça dinç bir adamdır. Nizamiye çavuşluğu yapmıştır. İyi niyetli ve yardımseverdir. Raziye ve Nimetullah Hanıma acımış bulunup onlara ev açmış Raziye'yi kızı bilmiş ve namuslarını korumak için Nimetullah Hanım ile evlenmiştir. Su satarak geçimlerini sağlıyordu.

Vali Paşa Şefik'in kendi ahırında seyislik etmesine izin veren Vidin valisidir. Şefik, vali paşanın oğluna Fransızca öğretir.

Kethüda İbrahim Bey Vali muavinidir. Arzuhalci İsmail Beyin yakın arkadaşıdır. İsmail Beyin isteği üzerine Şefik'i hapishaneden kurtarmıştır. Şefik'i vali paşanın huzuruna çıkarıp ona iş ayarlanır.

La Bey Arife'nin eski sevgilisidir. 25 yaşlarında, orta boylu, zayıf, çirkin ve çapkın bir adamdır.

Safiye Hanım Şefik'in annesidir. Çerkez bir cariyedir.

Neşe Dadı Şefik'in aşçılığını yapan Arap bir dadıdır. Para için Arife ile iş birliği yapacak kadar vefasız biridir. Fakat daha sonra hatasını fark edip Şakir ağadan aldığı her şeyi ortaya döküp itiraf etme dürüstlüğünde bulunur.

Balyos Bey 45 yaşındaki Balyos Bey, Avusturya elçisi ve tabip olarak görevini icra eder. Fransızca bilmesi sayesinde Şefik ile arkadaşlığı başlar.

Madam Balyoz Balyos Beyin eşidir.

Madam Eyli Balyos Beyin kardeşidir.

İskender Bey Raziye'nin kocasıdır. Makam mevki sahibi hali vakti yerinde olan bir adamdır. Raziye'nin adının çıkması üzerine onu hemen boşar ve malından hiçbir şey vermez.

Abdülkerim Arife'nin eski kocasıdır. Genç ve zengindir.

Bohçacı kadın Şefik ve Raziye'nin mektuplarını taşır, daha sonra Arife ile iş birliği yapar.

Ayşe Şefik'in sahte Raziye'yi bulmak için görüştüğü ve anlaştığı kişidir.

Kethüda Hanım

ÖYKÜ

Birinci Kitap.

Birinci Bap. Sirkeci iskelesinin tasviri ile başlayan bölümde 35 yıl önceki bir kış günü Raziye ve Şefik'in buluşması anlatılır. Kimseye görünmek istemeyen ikili dikkat çekmemek için mumu söndürürler. Zira amaçları kimseye görünmemektir.

İkinci Bap. Şefik 17 ve Raziye 14 yaşında iken birbirlerine gönül verirler. Şefik'in Paris'e gitmesi üzerine Raziye, Şefik'ten haber alamaz ve babasının uygun gördüğü İskender Bey ile evlenir. Geçmişte yaşanan bu olay Şefik ve Raziye'yi derinden üzer. Geçmişte yaşananların ayrıntısına ve pişmanlıklara değinilir. Birbirlerine yanıp tutuşan iki sevdalı için birleşmenin güçlüğünden bahsedilir. Raziye kocasını bahtiyar etmek için elinden geleni yaptığını fakat her şeyi ile ona ait olduğunu Şefik'e itiraf eder. Gerektiğinde tekrar buluşmak üzere vedalaşırlar.

Üçüncü Bap. Raziye ve Şefik'in aşkı hakkında bilgilerin verildiği bölümde, Şefik ve Raziye'nin daha küçükken birbirlerine masumane âşık oldukları bilgisi verilir. Şefik'in Paris'e ilim görmeye gitmesiyle mektupların azalmasına değinilir. Aşk duygusunun masumane yanlarına sahip olan iki gencin durumunun zorluğu dile getirilir. Yazar, "aşk insana en evvel gözlerinden girer. Sonra kalbine iner. O zaman kalbin ismi gönül olur ve aşk dahi gönül meselesi suretini alır" şeklinde aşkı tarif eder.

Dördüncü Bap. Raziye'nin doğumu ve Raziye ile Zühre isimlerinin nasıl verildiği bilgisi anlatılır. Zühre ismini Singapuri, Raziye çok güzel olduğu için onu bir meleğe benzeterek koyar. Fakat Raziye'nin

babası Raziye'yi güzel bulmadığından Raziye denmesinde ısrarcı olur. Babasına ve etraftakilere göre Raziye henüz çirkin bir yaştaadır. Raziye büyüdükçe Singapurü'nün anlattığı kadar güzelleşir. Raziye ve Şefik'e talim ve terbiyesini Singapurü verir.

Beşinci Bap. Şefik, Raziye'nin doğumundan itibaren Raziye'nin hep yanında olur. Daha küçük yaşlarda iken bile birbirlerine Raziye'ciğim Şefik'im diye hitap ederler. Birbirlerine olan aşklarını gizlemekte olup yalnız kalmak için uğraşmakta ve baş başa kaldıklarında birbirlerine masumane temas ederler. Şefik'in babası ölmeden önce Raziye'nin babasına oğlunu Avrupa'da okutması için bir vasiyette bulunur. Raziye'nin babası Mehmet Hulusi Efendi bu vasiyeti yerine getirir. Şefik okulu nedeniyle eve on beş günde bir gelir. Mehmet Hulusi Efendi, Şefik ile Raziye'nin ilişkisini iki kardeş ilişkisi olarak gördüğü için Şefik eve geldiğinde Raziye ile görüşmesine izin verir. Raziye ile Şefik, bu görüşmelerinde karşılıklı ağlar ve bundan tat alırlar.

Yedinci Bap. Mehmet Hulusi Efendi ve Raziye ile vedalaşırken çok üzülür. Birbirlerine sınıksıkı sarılıp ağlarlar. Şefik Avrupa'ya doğru yol alırken ömrün kader ile olan bağlantısına değinilir. İnsanın kurup düşündüğü şeylerin Cenabı Hak tarafından tayin edildiği ve kadere rıza gösterilmesi anlatılırken tevekkülün önemine değinilir.

Sekizinci Bap. Şefik Quartiyer Latin Talebe otelinde kalarak en iyi yerlerde tahsil almak üzere Paris'e gelir. Aklında sürekli Raziye vardır. Raziye'ye ilk zamanlar mektup yazar fakat daha sonraları zamanını eğitimine harcadığı için mektup yazmaya vakti olmaz. Zira Şefik insanın aştan önce ilimle kendini ikmal etmesi gerektiğine inandığı için canla başla bu uğurda zaman harcar. Paris'te gördüğü farklı kadın erkek yaşamları olsa da Şefik'in aklı hiç karışmaz. Yüreğine temel olmuş olan Raziye'sini düşünerek günlerini geçirmeye bakar.

Dokuzuncu Bap. Raziye Şefik'ten ayrı kalmanın üzüntüsünü yaşar ve kuşkularını derinden yaşayıp her gün ağlar. Şefik'in yolladığı mektuplar Raziye'yi pek mesut eder fakat mektuplar gelmedikçe Raziye'nin yüreğine acılar düşer. Evlilik çağına gelen Raziye için görücüler peyda olur ve eve gelmeye başlarlar. Şefik'ten umudu kestiği ve izdivaca dair bir görüşmeleri de olmadığı için babasının önerdiği evliliğe razı gelir. Babası Mehmet Hulusi Efendi kızını İskender Bey ile evlendirdikten sonra vefat eder.

Onuncu Bap. Şefik artık tahsilli ve meslek sahibi biri olduğundan Raziye'nin karşısına çıkıp izdivaç teklif etmeye hazırdır. Mehmet Hulusi Efendinin ölümü ve Raziye'nin evlilik haberine istinaden İstanbul'a döner. Raziye, İskender Bey'in karısı olarak tüm mahalle tarafından tanınmakta ve güzelliği, namusu, ehli iyiliği ile tüm mahalleyi büyülemeyi başarır. Şefik İstanbul'a dönünce Raziye'yi şekercede görür. Fakat kendini göstermez. Raziye'nin karşısına çıkıp çıkmamakta kararsız kalır. İskender Bey'in konağına gelen bezci bir kadın Raziye'ye mektup getirir ve Raziye bu mektupta ki yazının Şefik'e ait olduğunu anlar.

İkinci kitap.

Birinci bap. Payitaht döneminde İstanbul'un işlek caddelerinden olan Beyoğlu ve Galata'dan bahsedilerek bölüme giriş yapılır. Otuz beş yılı aşkın süredir ayakta duran İkipapılı denilen meşhur bir eczanede Şefik'in işe başladığı bilgisi verilir. Şefik'in başarısı ve şöhreti günden güne artar. Şefik'in tedavi yöntemlerinden memnun olan hastaların söylentileri Mısır'a kadar yayılır. Bir rivayete göre dervişin biri adını veba koyarak Mısır'a on beş bin can almak üzere musallat olur. Orada on beş değil de otuz bin adam vefat eder. Dervişe nedeni sorulduğunda kendisi görevi gereği söylediği kadar can aldığı fakat kalanının hekimlerinin yanlış tedavisi sonucu vefat ettiğine değinir. Şefik ki öylesine iyi tedavi yöntemleri sunar ki kimi tedavi eylese mutlaka memnun kalır.

İkinci bap. Şefik'in namını duyan bir ağa Şefik'in eczanesine gelip onu Aksaray'a götürür. Hastasını gördüğünde onu Fidyas'ın bir heykeline yahut Rafael'in levhasına benzeten Şefik kadının pek sağlıklı göründüğünü belirtir. Hanıma sorduğu sorular karşısında hastalığına bir teşhis koyamayan Şefik, bunun ince bir hastalık olduğunu düşünür. Üç gün sonra tekrar görmeye geleceğini belirtip hafif ilaçlar yazarak oradan ayrılır.

Üçüncü bap. Şefik, Aksaraylı hanımın hanesine kontrol amaçlı gelir ve hastasına durumunun bir gönül hastalığı olduğunu anlatır. Kendisine çok tesirli bir ilaç vereceğini söyleyerek odadan ayrılır. Kethüda hanım ile yaptığı sohbette, hastanın bir çapkın olan La Bey yüzünden bu hale geldiğini öğrenir.

Dördüncü Bap. Hastasının yanından ayrılır ayrılmaz Şefik, Babıali de La Beyin yanına gider. Şefik, beyi görüp nasıl surette ve huyda bir adam olduğunu muhakeme etmek ister. Zira La Beyin mirasyediliği gereği paranın insan hayatındaki yerinden bahseder. Zira paranın çoğunlukla layıkı olan

adamın eline geçmediği anlatılır. Şefik, La Beyin sürekli gittiği Vezirhan cemiyetine katılarak La Bey ile dört beş kadehe ve üç beş tatlı söze dost olmayı başarır. Şefik'in niyeti adamı konuşurarak Arife hakkında ve aşk hakkında aklından geçenleri öğrenmektir. Konu Arife'ye geldiğinde La Bey, onun ne kadar şıpsavdı, israfçı ve gönül eğlencesine önem veren bir kadın olduğundan bahseder. Aldatılmak duygusu veya birbirine güvenmemenin yarattığı olumsuzluklar nedeni ile de uzak kaldığını belirtir.

Beşinci Bab. Söz verdiği gün Şefik, Aksaraylı Hanımın hanesine kontrole gelir. Arife'yi iyileşmiş görür. La Beyin yanına gittiğinden bahseder. Hanım usulünce kendini savunmak için Şefik'e anlatır ki bahsi geçen adamları kendisinin terk etmediğini söyler. Erkekleri tanımak maksatlı bir arada olunduysa da onların maymun iştahı ve alçaklığı nedeniyle işlerin tamamına ermediğinden yakınıdır. Hanımın mantıklı cümleleri ve güzelliği Şefik'i çekerek kadına hak verir. Hatta bir ara Raziye ve Arife Hanım arasında ikilemde kalır. Raziye'yi unutmamak için kendi kendine Arife Hanıma uğramama sözü verir, fakat Şeytan için gıcıklar, dayanamaz ve üç gün sonra giderek ona ilaç götürür. Arife Hanımın daha iyi olduğunu görünce mutlu olur. Arife Hanım, Şefik'e olan hislerini anlatır, onu bırakmamasını ister. Bu isteği Şefik hatrında olan kişi için redderek zor da olsa kalkıp gider.

Altıncı Bab. Şefik, dört beş gün Arife Hanımın evine gitmez. Arife Hanımın uşağı Şefik'in olduğu eczaneye gelir ve Şefik'e Arife Hanımın gönderdiği mektubu verir. Şefik mektubu okur. Arife Hanım mektupta Şefik'in aşkından tekrar hasta olduğunu ve gelmesinin gerektiği söyler. Şefik mektuba daha sonra cevap yazacağını söyler fakat uşak onu alıp Arife Hanıma götürmek ister. Şefik gitmek istemez ve o esnada eczaneye ihtiyacı olan bir hasta yakını gelir. Şefik de hastasını bahane ederek uşağı gönderir.

Yedinci Bab. Şefik, aciliyeti olan hastasına gider ve çabucak geri döner. Zihnindeki karmaşanın anlatıldığı bölümde Arife Hanımın yazmış olduğu mektup aklını karıştırır. Evine gider, uyuyamaz hayal kurar, Raziye ve Arife Hanımı düşünür durur. Rüyasında Raziye Hanımla kendini görür. Uyanır ve kendi kendine söylenir. Arife Hanımın yazdığı mektubu cebinden çıkarıp tekrar okur "razi" kelimesini görür ve Raziye aklına gelir kâğıdı paramparça eder. Arife Hanıma mektup yazmaya karar verir. Mektubu yazıp uyur. Ertesi gün mektubu Arife Hanıma götürmeden önce eczaneye uğrar. Eczaneye Arife Hanımın uşağını görür. Uşak yeniden mektup getirir, Şefik mektubu okur, yeni bir cevap daha yazar ve iletilmesi üzere verir. Uşak, Arife Hanımın mektubu değil onun gelmesini istediğini söyler. Şefik mektubun iletilmesinin daha doğru olacağını düşünerek teklifi yeniden reddeder.

Sekizinci bab. Arife'nin mektubu okuduktan sonra ruh hali ve yüz ifadesinin olumsuzluğunun anlatıldığı bölümde; kadının üzülmeye rağmen güzelliğinden bir şey yitmediği anlatılır. Defalarca yeniden mektup yazar ve yırtar atar. Yazdığı son mektubu uşağı Şakir Beye verip Şefik'e götürmesini söyler ve mektubu okurken Şefik'i gözetlemesini ister. Şakir ağa gitmek istemese de Arife Hanımın zoru ile mecburen gider. Mektupta Arife Hanım, kendisi için değil de sağlık durumu için ısrar ettiğini yazdığı için Şefik gitmeyi kabul eder. Arife Hanım o gelene kadar mumları yakar ve loş ışıkta her zamankinden daha güzel görünür. Şefik, Aksaraylı Hanımın hanesine geldiğinde uzun uzun konuşurlar. Arife, Şefik'in gönlündeki kişiyi öğrenmek ister ve bir melek olduğunu öğrenerek yıkılır. Arife Hanım Şefik'in gönlündekini kocasına hıyanet eden bire aşüfte olarak tanımlar zira pek kıskanır. Dolayısıyla eski kocası Abdülkerim'den örnek verir. Onunla ilgili mektupları aklını karıştırmak maksadıyla Şefik'e verir ve okumasını söyler. Arife sevgisi ile ilgili ısrarcı davranır ve sevdiği meleğe güvenmemesini ister.

Dokuzuncu Bab. Şefik evine gelir. Yaşadıklarından rahatsızlık duyar ve mektupları okumadan uyur. Ertesi gün Şefik hızlıca mektupları gözden geçirir. Abdülkerim veya AbdülArife imzalı mektuplar olduğunu görür. Abdülkerim'in Arifeye duyduğu büyük aşk mektupların ana konusudur. Altı yedi ay Arife'nin peşinden koşan Abdülkerim, Arife evli olmasına rağmen onunla ilgilidir. Zira Arife kocasından pek memnun değildir. Arife başlarda adamın yazdığı mektuplara evli bir kadın olduğu için cevap vermese de daha sonraları tehditlere dayanamaz ve cevaplar yazar. Arife'nin kocası ölünce Abdülkerim'den izdivaç bekler. Abdülkerim ise bu isteğe cevaben hakaret mektupları yazar. Kocasına yapılan ihaneti ya bana da yaparsa diye düşünür ve Arife'nin isminin halkın ağzında olmasından Arife'yi aşüfte olarak görür ve ondan soğur. Daha sonraları aşk mektupları yerini kavga mektuplarına bırakır. Şefik mektupları okurken Arife için üzülür ve kendisinin de bu duruma gelmemesi için dualar eder. Nimet gibi bir aşk duygusunun heves nedeniyle zayı olamamasına değinilir.

Onuncu Bab. Şefik, Arife'nin yaşadıklarına üzülmeye tekrar Raziye ile Arife arasında kalır. Tüm gün evinde düşünür durur. Raziye'nin onayını alması gerektiğine karar verir. Karar vermenin rahatlığı ile uykuya dalar ertesi gün Aksaray'a giderek Arife Hanım ile buluşur. Arife Hanımdan bir hafta müsaade ister. Arife Hanım bu duruma sinirlenir fakat kabul eder. Şefik'ten bir buse almak ister Şefik reddeder. İşvebaz Arife Şefik'in ona geleceği ve onun olacağı günü bekler. Şefik ise daha iffetli davranarak iznini tamam edeceği anı bekleyerek oradan ayrılır.

Üçüncü Kitap.

Birinci Bap. Şefik ve Raziye sözleştikleri üzere cumba altında görüşürler. Birbirlerine duydukları aşkı ve ölümsüz duyguları dile getirirken Raziye evli olması nedeniyle ancak kocasının vefat etmesi durumunda kendisine varabileceğini söyler. Raziye'yi görmek Şefik'e iyi geldiğinden kadının kendisi için saydığı ümitleri bekleyeceği bilgisini verir.

İkinci Bap. Şefik, Raziye Hanım ile görüşme halinde iken Arife ile isimsiz bir zat da şüphesiz Şefik hakkında görüşmede olurlar. Şefik'in pek çok arkadaşı olmayıp lüzumu derecesinde görüştüğü arkadaşlarından biri olan arzuhalci İsmail ile bir araya gelir. Hakkâk ve hattatlık görevlerini de arzuhalciliğe ek olarak yapan İsmail hakkında detaylar verilir. Herkesle görüşen İsmail, Lokman Hekim dediği Şefik hakkında çevresi ile görüşmeler yapar. Onun iffetsiz bir kadına aşık olduğunu duyar ve Şefik ile derhal bu konuyu öğrenmek ister.

Üçüncü Bap. İsmail Bey Şefik'in kimi sevdiğini öğrenmek ister ve kendi sevdiğimi diye şüpheye düşer. Şakir ağa İsmail'i takip eder. Ertesi gün İsmail Şefik'in eczanesine gider. İsmail şüpheleri doğrultusunda Şefik'e sevdiği kadın hakkında sorular sorarak kim olduğunu öğrenmeye çalışır, lakin Şefik söylemez. İsmail, dostu ile bahsi geçen aynı "melek kadına" âşık olmaktan korkar. İsmail bunun üzerine daha çok merak eder. İkisi de birbirlerine sevdikleri kadının adını söylemezler. İsmail Beyin şüpheleri artar ve kendi kendine dükkândan ayrılıp düşünür. Şefik'i eve davet etmeye karar verir. Eğer sevdiği kadın ile aralarında bir şey varsa o anki hallerinden anlayacağını düşünür. Şefik gitmek istemez. İsmail Bey sevdiği kadını da evine davet eder. O da gitmek istemez bunun üzerine İsmail Beyin şüpheleri daha da artar ve sevdiği kadın ile Şefik'in haberleştiği düşünür. Şefik'i zorla evine götürmeye karar verir. Şefik Arife Hanımın hanesi için Aksaray'a yola koyulur. Arife Hanım hazır bir şekilde onu bekler. Şefik, Arife Hanımla olamayacağını anlatarak ondan uzaklaşma isteğini anlatırken Arife Hanım çıldırır. Şefik'e iki gün daha düşünmesi için zaman verir. Şefik veda edip gider.

Dördüncü Bap. Şefik'in kaldığı iki kadın arasında kalmasıyla Şefik o gece rahat bir uyku uyur. Tekrar eczaneye çalışmaya geldiğinde arzuhalci İsmail de eczaneye gelir. Şefik'i alır evine gitmek üzere ata binerler. İsmail Beyin sevdiği kadın Raziye'ye dış görünüş itibari ile ikizi kadar benzer. Birlikte otururlar sohbet ederler. İsmail sorular sorar. Cevriye ve Şefik cevaplar, İsmail sevdiği kadının iffetinden emin olur.

Beşinci Bap. Eczaneye bohçacı kadın mektup getirir. Şefik mektubu okur. Mektupta Raziye Şefik'i cumba altına davet eder. Şefik ve Raziye cumba altında konuşmaya başlar. Bir ara Şefik'in arkasında Şakir ağa belirir. İkisi de korkar. Şakir ağa mektup verir ve gider. Şefik mektubu Raziye'nin okumasını ister. Raziye mektubu okuduğunda Arife'nin Raziye'yi öğrenmiş ve onlara üç gün mühlet verdiğini öğrenmiş olur. Şefik Raziye'ye öncesinde neler düşündüğünü anlatmak durumunda kalır. Raziye, yasak ilişkilerinin duyulmasından endişe ettiği için Şefik'in Arife ile olmasına izin verir. Raziye bu durumdan korkar ve bir daha cumba altında görüşemeyeceğini söyler. Şefik ise yüreğine bir anda söz geçiremeyeceği için düşünebilmek üzere Raziye'yi Allaha emanet ederek veda eder.

Altıncı Bap. Arife, hastalık bahanesi ile Şefik'i yine yanına çağırır. Şefik tüm yolu tedirgin bir şekilde Şakir Ağa onu görecekt diye korkarak geçirir. Arife'ye karşı nasıl bir yol izlemesi gerektiği konusunda kaç geceler gözlerine uyku girmez ve dahi ateşlenir. Arife'nin öğrendiği ilişki ve tehditkâr tutumu iki aşkın geri çekilmesine neden olur. Raziye, Şefik'e Arife meselesini çözmesi aksi halde kadının intikam almak için harekete geçebileceğini yazarak bir tedbir bulmasını talep eder. Lakin Şefik, tedbir bulamadığını cevaben iletir. Raziye'nin dediği gibi bu işten el çekmenin ve görüşmemenin en iyisi olduğunu düşünür. Aralarında mektup taşıma işini yapan bohçacı kadın yeni bir mektup getirir. Bu mektupta Raziye'nin değil Arife'nin imzası vardır. Şefik çıldırır ve bohçacıya sorular sorar bohçacı her şeyi anlatır ve Şefik bohçacı kadını kovar. Zira bohçacı kadın mektupları para karşılığında ilk olarak Arife'ye okuttuğunu itiraf eder. Şefik, mektupları getir götür yapacak kişinin Neşe dadı olmasına karar verir. O sırada haneye biri gelir ve Doktor Şefik'i sorar. Hastası olduğunu söyleyerek Şefik'i götürmek ister. İlerledikçe Şefik, Raziye'ye doğru ilerlediğini fark eder. Raziye'nin kız kardeşi kadar yakın arkadaşı olan Nimetullah Hanımı sırlarına ortak eden Raziye, bu sayede sevdiğini görür. Değiştirilmiş mektupları okuyarak Arife'nin durumunu istişare etme fırsatı bulurlar. Onları tehdit eden Arife ikisini de korkutmayı başarır. Raziye ve Şefik bir müddet görüşmemeye ve mektuplarını aşçı Neşe dadı vasıtası ile birbirlerine göndermeye karar verirler. Nimetullah Hanım da onlara destek olur.

Yedinci Bap. Günler haftalar sessizliğini koruyarak ilerler. Şefik Raziye'ye Tahtakale'deki hanesinde mülakatta buluşma teşviki üzerine mektup gönderir. Mektubu aldıktan sonra Raziye ile Nimetullah Hanım, Şefik'in Tahtakale'deki hanesine gitmek üzere ayrılır. Raziye ve Şefik el ele yüz yüze konuşur.

Nimetullah Hanım ve Neşe dadı onların aşkını hayranlıkla izler. Ertesi sabah Şefik, Raziye için mektup yazar ve Neşe dadı gelince eline verir. Şefik bir kaç hastasını muayeneden sonra eczaneye döndüğünde Arife tarafından gönderilen bir mektup görür. Mektupta hala görüşüklerinden haberdar olduğu yazan Arife, Şefik'in gözünü yine korkutmayı başarır. Şefik Arzuhalci İsmail ile kahvede sohbet eder ve bu görüşmenin üzerine Şefik Aksaray'a Arife Hanımın hanesine gitmeye karar verir. Arife Hanımın onayı ile Şefik içeri girer ve konuşmaya başlar. Arife Hanım, Şefik'i Raziye'den vazgeçirmeye kararlı olduğu için tehditlerini devam ettirir. Arife, Şefik'in Raziye ile asla görüşmemesini ve kendisi ile vakit geçirmesini emreder. Şefik, Arife'nin dediklerini mecburen kabul eder.

Sekizinci Bap. Şefik ve Arife arasındaki anlaşmaya uyarak birbirlerinin hanesinde bir iki hafta boyunca hoşça vakit geçirirler. Bir aydır Şefik'ten haber alamayan Raziye onun hasta olduğunu düşünür ve Nimetullah Hanımla birlikte onu ziyarete gider. Raziye'yi görünce telaşlanan Şefik, olanları anlatır ve hanesinden gitmesini ister. Nimetullah Hanım da gitmelerinin doğru olduğunu düşünür lakin tam kapıdan çıkarlarken Arife ile karşılaşılırlar. Hanede büyük bir tartışma çıkar ve biçare Şefik, Arife'yi evden kovmak durumunda kalır. Arife, kocasının hükmünü çiğneyerek Şefik'in evine gelen iffetsiz olarak addelediği Raziye'yi affetmeyeceğini söyler. Bu durum Şefik'in canını sıktığı için Arife Hanımı da evinde istemez. Lakin olaylar iyice çözülmez bir hal alır ve Arife, intikam alacağını söyleyerek evden ayrılır. Raziye ve Şefik açıklanması güç durumlarının gereği Arife'yi haklı bulsalar da aşklarının onları tutsak eylediği duygular içinde ne yapacaklarına karar vermeden haneden ayrılırlar.

Dokuzuncu Bap. Olaydan birkaç gün sonra Raziye, Nimetullah Hanımı yanına çağırır ve ona Şefik'le ilgili geçmişten gelen tüm münasebetini anlatır. Ertesi gün Nimetullah Hanım Şefik'e giderek kardeşi olarak gördüğü Raziye için Şefik ile görüşür. Daha sonra Neşe Hanımının evinde görüşmeye devam etmelerine karar verirler. Neşe dadı düşünmek için müddet istese de kabul etmek durumunda kalır. Neşe dadı aslında Şakir Ağa ve Arife Hanımla bilgileri para karşılığı sızdırmak üzere anlaşır. Neşe dadının evinde buluştuğu bir gün, Neşe dadı; Raziye ve Şefik'in masumiyetini görünce yaptıklarından pişman olur ve altınları ortaya döküp olanları anlatır. Raziye ve Şefik duyduklarına inanamayıp daha fazla tedirgin olmaya başlarlar. Neşe dadı onların kaçmasının daha doğru olacağını söyleyerek kurtulmalarını ister lakin o sıra kapı çalar.

Onuncu Bap. Salih çavuş, Şakir Ağa, bekçi ve diğer efendiler kahvede hanede duyduklarından bahsedip tartışılırlar. Neşe dadının evinde olanlar duyulmuş ve insanlara namussuzluk yapıldığı yönünde bilgi verilmiştir. Halk bunun yayılmamasını ve o hanede bulunan kişilerin mahalleyi terk etmesini istemekte karar alır ve hepsi toplanıp o haneye ayıplamak üzere yola çıkarlar.

On Birinci Bap. İnsanların geldiğinin haberini alan Şefik, Nimetullah Hanım ve Neşe dadı, Raziye'yi saklama kararı alır. İnsanlar Şefik ve evdekileri namussuzluk ile suçlarlar. Şefik, kılıç çeker fakat kalabalık Şefik'e vurmaya başlar. Şefik yere yığılır. Raziye'yi saklandığı yerde bulurlar. Onları alıp tüm mahalleye rezil ederler. Şefik bu olayın sonunda Vidin Kalesi'nde üç yıl süreyle mahkûm edilir.

Dördüncü Kitap.

Birinci Bap. Şefik, tahsil için Paris'e gittiği gibi Vidin'e doğru İstanbul'dan yola çıkar. Zira bu seferki farkı pek büyük hisseder ki elinde kelepçe boğazında laleler vardır. Şefik kendine acımdan ziyadesiyle daha maşukası olan Raziye'sini düşünür. Çelimsiz bir hal aldığı için kendisine aynalarda bakmak bile zor gelirken yataklara düşecek kadar hastalanmasının akabinde dünya zevkini almadan öleceğini dahi düşünür. Koğuştta bulunan haydut ve katillerde bir arada yaşamak mecburiyetinde kalan insan-ı kâmil Şefik, yine aynı tabip Şefik olarak kaldığı bilgisi ile bölüme son verilir.

İkinci Bap. Şefik'in içler acısı hastalığının anlatıldığı bölümde adamın yataklardan kalkamayacak derecede bitap düştüğü bilgisi verilir. Onu bu durumdan kurtaracak olan arkadaşı bir selamla hapisneden çıkarıp yardımcı olur. Günlerdir üstü başı kokan ve hastalıktan bitap düşen Şefik, bir güzel hamama sokularak kıyafetleri değiştirilir. Kendisine mektup yollayan İsmail Efendi, onu arkadaşı İbrahim Beye emanet ederek durumu ile ilgilenmesini bizzat istemiştir. Hapisten kurtulduğu için çok sevinen Şefik'in daha iyi hissettiğinin ertesi gün dostu İsmail'e mektup yazar ve ondan Raziye'ye ne olduğunu öğrenmeyi büyük sabırsızlıkla bekler.

Üçüncü Bap. Aradan on beş, yirmi gün kadar küçük bir zaman geçer. Dostun dostuna güvenmenin ötesinde Şefik ve İbrahim Bey arasında birinci dereceden bir dostluk oluşur. İbrahim Bey Şefik'i vali huzuruna çıkarır ve onu iş sahibi yapar. Şefik orada tabiplik ve vali paşanın oğluna öğretmenlik yapmaya başlar. Bir gün Arife imzasıyla bir mektup gelir. Şefik Arife'nin yazdıklarına çıldırır. İbrahim Beyle durumunu izah ederek istişarede bulunur. Mektupta Raziye'nin eski melekliğini kaybettiğini yazan ve iffetsiz bir kadın olduğu bilgisini veren Arife her ne kadar Şefik'i çıldırtsa da Şefik Arife'yi hala bir musibet olarak görmeye devam eder.

Dördüncü Bap. Raziye'den haber almak ümidi ile dostu İsmail'den haber bekleyen Şefik, öğrendikleri karşısında ne yapacağını bilemez. O Raziye'siz duramayacağını düşünürken arkadaşının ona başka Raziye'ler bulması tavsiyesine anlam veremeyince olayı araştırır. Öğrenir ki yaşanan elim hadise sonrasında Raziye'yi kimse evine kabul etmez ve Raziye istemeden de olsa iffetini korumakta zorlanır ve "basılmış kadın" olarak anılır. Herkesin herkesi tanıdığı küçük yerlerde dile düşmek ne yazık ki kadına başka yol vermez.

Beşinci Bap. "Yeis, iki rahatın birisidir" cümlesi ile başlanan bölümde yüreği parça parça olan Şefik'in Raziye hakkındaki çaresizliği anlatılır. Arife'yi Raziye'nin hayatına kendi karıştırdığı için suçluluk hissetse de Raziye'yi unutmaması gerektiğini bilir.

Altıncı Bap. Devlet-i Aliyenin balyoslarının anlatıldığı bölümde devrin konsoloslarının her şeye müdahale eden ve işi düşen herkese bir yardımı dokunabilecek güçte olduklarından bahsedilir. Kethüda İbrahim Bey'in yanında bulunan Şefik, balyosların Fransızca çevirilerini yaptığı için onlarla dost olma şerefine erişir. Şefik'in sohbetinden ve kadınlarla olan iletişimden hoşlanan konsolosun Şefik ile arasındaki bağ güçlenir. Şefik, Vidin'de kendisine yeni bir hayat kuracak kadar çevre ve maddiyat edinmiş olur.

Yedinci Bap. Vidin balyosunun Avusturya sefaretinin birinci tercümanlığı makamı için İstanbul'a gitmesi gerekince Şefik'in de iki buçuk ay sonra İstanbul'a gideceği bilgisi verilir. Fakat İbrahim Bey, kendisinin Balyos Bey ile gitmesinin Şefik olarak gitmesinden daha kolay olacağını söylemesi üzerine Şefik dahi onlara katılır. Balyos'un ailesinden Madam Balyos ve Madam Eyli, Şefik ile İstanbul'a gidecekleri için pek mesut olurlar. İbrahim Bey sayesinde Vali Paşa'nın oğluna ders verdiği için Şefik'e Vidin'den ayrılmadan kendisine bir at ve beş yüz tane yirmilik mahmudiye hediye eder. Bu hediyeye ve kendisine yapılan iyiliklere ne diyeceğini bilmeden Paşa'nın huzuruna çıkan Şefik, hapis yerine misafir gibi geçirdiği üç seneyi geride bırakarak herkes ile vedalaşır.

Sekizinci Bap. Şefik, Balyos familyası ile İstanbul'a gitmek üzere yola çıkar. Yaklaşık üç dört gün süren eğlenceli ve bol sohbetli yolculuktan sonra İstanbul'a varır varmaz arzuhalci İsmail Efendi'yi gözleri arayan Şefik'in aklında yine de Raziye'si vardır. Lakin kimse bıraktığı gibi kalmadığından Şefik, Beyoğlu'nda hayatına yeni müşterileri ile işine devam etmek durumunda kalır. Uzun bir müddet buradaki hayatına devam ederken Kırım Muharebesine ve Sinop 'ta Osmanlı donanması yanmasına şahit olan Şefik; Fransa, İngiltere ve İtalya'nın yüz binlerce askerinin tıbbi malzemelerini karşılayan ve eczane hizmetlerini yerine getirerek servetine servet katmasıyla kendi hayatında yeni bir dönem açma isteği olur.

Beşinci Kitap.

Birinci Bap. Yeterince serveti olduğu için meşguliyetlerini azaltıp arazi bakmak üzere Frenk dostları ile yolculuğa çıkar. Bu yolculukta ihtiyar bir adam, orta yaşlı bir kadın ve genç bir hanımın yaşadığını görerek onlardan su isterler. Suyu getirecek olan kız yere düşünce Şefik, içeri gidip kızın nabzını ölçer kızı Raziye'ye benzetemez ta ki Raziye "Şefik'im" diyene kadar. İhtiyar adam iki gencin artık yüzleşeceğini anladığından dışarıda su bekleyen kalabalığı gönderir. Orta yaşlı kadının Nimetullah, ihtiyarın da Salih çavuş olduğunu gören Şefik, Raziye'yi artık kendine dost görmediğini söyleyerek oradan ayrılmak istese de orada kalmak durumunda kalır.

İkinci Bap. Kaldığı hanede para ile bir şeyler talep eden Şefik'in elini sertçe iten ihtiyar, misafirden para alınmayacağını söyleyerek onu ikramla yetinmesi konusunda bilgilendirir. Sohbet esnasında Raziye, Şefik için ne kadar iyi cümleler kursa da cümleleri karşılıksız kalır. İhtiyar adam Şefik'e başından geçenleri bir bir anlatmak suretiyle Raziye ve Nimetullah ile nasıl bir hane olduklarını dile getirir. Malsız mülksüz halkın elinde oyuncak olmak suretiyle sokağa atılan Raziye için üzülen adam hem ona hem de Nimetullah'a destek olmak için onları yaşadıkları zilletten çeker alır.

Üçüncü Bap. Hem Raziye hem de Nimetullah Hanım, Salih çavuşa dualar edip yaşadıklarına şükrederken Şefik işlerin aslını öğrenmeye başlar. Nimetullah Hanım, evlerine Arife'den gelen mektupları anlatır zira Arife, Raziye'ye elmaslar, paralar ve yalılar içerek pek çok seçenek sunar. Lakin Raziye ve Nimetullah Hanım, hiçbirine tenezzül etmeden kendi yaşamlarını gerektiği şekilde yaşayacaklarını söyleyerek hayatlarına yaptıkları hatanın bedelini ödeyerek devam etmeyi seçerler. Duyduklarına inanamayan Şefik de kendisine gelen mektupları anlatır ki bu mektuplarda biricik Raziye'si halkın dilinde iffetsiz bir kadın olarak anılır. Raziye'ye gönderilen mektuplarda ise Şefik'in öldüğü bilgisi yazılır. Arife'nin kendilerine kurduğu tuzak ortaya çıkmış olur.

Dördüncü Bap. Şefik'in gitmesinin ardından Raziye her ne kadar bir umutla onu beklese de günler geçer ve Şefik'ten haber gelmez. Nimetullah Hanım, Raziye'nin Şefik'e kanıp da kendilerini bırakıp

gitmesini istemez. Adamın değiştiği ve kendisini eski gözle görmediği hususunda kızı yerine koyduğu Raziye'yi uyarırken Salih Çavuş da onu destekler. Şefik, İstanbul'da arzuhalci İsmail'e olanları anlatır fakat İsmail Raziye'nin dillere düştüğünü, gördüklerine inanmasının yerinde olacağını söyler. Raziye'ye iftira atıldığından emin olan Şefik, arkadaşı İsmail ile işbirliği ederek bu durumu ortaya çıkaracağını söyler.

Beşinci Bap. Ertesi gün İsmail yola çıkar Şefik sabırsızlıkla ondan haber bekler. Döndüğü vakit ise öğrendiği bilgileri Şefik'e anlatır. Böylece sahte bir Raziye daha olduğu ortaya çıkar, meğer Raziye meşhur olunca arada para yemek isteyen Cevriye, Raziye ile olan benzerliğini kullanarak mirasyedi beylerin peşinde olmaya başlayarak kızcağızın adını lekeler. Şefik o kadını bulup Raziye'nin intikamını almak ister. Samatya, Yenikapı gibi yerlerde arayıp soruştururken peyda eyledikleri dostları Langa'da Şefik ve İsmail'i eğlenceye çağırır. Burada adamları tek tek soruşturan Şefik, sonunda Raziye'yi tanıyan birilerini bulur. Raziye'nin asıl adının Cevriye olduğunu söyleyen Ayşe isminde bir kadın, onun geçmişte pek meşhur olduğunu fakat bir dönem hapse düşmüşlüğü de olduğunu şimdilerde ise dilencilik yaptığını söyleyiverir. Şefik ve İsmail de kadına altın karşılığında Raziye'yi kendilerine bulmalarını ister.

Altıncı Bap. Benli Ayşe isimli şahıs sahte Raziye'nin yerini hemen öğrenerek görevini uygular. Şefik, kadını görünce daha evvel tanışık olduklarını hatırlar. İsmail de gelince Cevriye'nin kendi Cevriyesi olduğunu hemen anlar. Perişan bir halde yaptıklarının cezasını çektiğini düşünen Cevriye, pek üzgün ve pişmandır.

Yedinci Bap. Cevriye, Şefik ve İsmail'e başından geçen her şeyi anlatmaya başlar. İşin içinde Aksaraylı Arife Hanım olduğunu söylediğinde ise Şefik işin aslını anlamaya başlar. Arife, İsmail'den ayırmayı başardığı Cevriye'nin aklına girip ona zengin ve rahat bir hayat sunarak konağına çeker. Burada kendisi bile farkında olmadan Raziye ismi ile gerçek Raziye için heveslenen zenginlere Cevriye'yi pazarlar. Aşka inancı zamanla azalan Cevriye yaşadıklarının kabullenmeye başlayınca Arife ile dost olmaktan başka çaresi olmadığına karar verir. Arife, Şahbaz adında kötü birine âşık olunca adam da Arife'yi pazarlayarak malı mülkü nesi varsa o cihetle el koyar. Böylece kendi dostluklarının da sonu gelmiş olur. Raziye sokaklarda dilenciliğe, Arife ise nerde olduğu belirsiz bir şekilde yaşayıp giderler. Cevriye'nin anlattıkları bitince iki arkadaş oradan ayrılırlar.

Dokuzuncu Bap. Şefik ve İsmail'i uyku tutmaz ve sabaha kadar Cevriye hakkında sohbette bulunurlar. İsmail hala Cevriye'ye nasıl âşık olduğunu ve onu her haliyle kabul ettiğini belirtirken, Cevriye'nin ise kendini ona layık görmediğini anlatarak üzüntüsünü Şefik ile paylaşır. Sahte Raziye'yi yani Cevriye'yi mahalleliye kim olduğunu göstermek ve gerçek Raziye üzerinden iftiraları atmak için ertesi güne plan yaparak uyurlar.

Onuncu Bap. Şefik ve İsmail taksime gezintiye çıkar, iki tarafında kendi dostları yanlarına gelir birlikte yemek yenip sohbet edilir. Şefik hikâyesini anlatarak Cevriye'yi getirir hikâyenin devamını Cevriye anlatır çevredekiler ise dinler. Cevriye'nin sözü bitince yanlarından büyük bir utançla çekilir. Şefik ve İsmail bir müddet kendi aralarında konuşur. İsmail, Cevriye ile evlenmek istediğini onu bırakamayacağını söylerken Şefik müsaade etmek istemez. Cevriye'nin yanına giderler ve İsmail bu düşünceyi ona açar. Cevriye ise kendini evlenmeye layık görmediğini söyler.

On Birinci Bap. Şefik, Raziye'nin bulunduğu eve atılırlar ve gider. Raziye, ne zamandır umutla beklediği Şefik'i görünce pek sevinir. Şefik, artık Raziye'nin adının temize çıktığını ve onunla bahtiyar olmak istediğini belirtir. Olanları bir güzel anlayan, dinleyen Salih çavuş onay verir. Şefik sadece Raziye'nin değil zor günlerinde sevdiğini yalnız bırakmayan Salih çavuş ve Nimetullah Hanımında onlarla birlikte gelmesini ister. Raziye'nin de isteği üzerine Salih çavuş ve Nimetullah gelmeyi kabul eder.

On İkinci Bap. Yıllardır birbirlerinin mahrumiyetinde kalmış olan Şefik ve Raziye'nin Beyoğlu'nda düğün hazırlıklarına başlar. Alaturka ve alafranga düğün adetlerinin birlikte görüldüğü düğünde Şefik'e bir not gelir. Bunun üzerine Şefik, notun sahibi olan o misafirin yanına gider. "Dostum" dediği misafir Kethüda İbrahim Beydir. İbrahim Bey üzerine kalan borçla ilgili sıkıntılarını anlatır. Şefik oracıkta ona parasını hazırlayarak verir. Yapılan iyiliklerin ve insaniyetin oluşu Şefik'i ve İbrahim Beyi ziyadesi ile memnun eder.

On Üçüncü Bap. Haremlik selamlık bir düğün olması sebebiyle Cevriye ve Nimetullah Hanım bir arada konuşurlar. "Mini mini hanımlara, mini mini beylere çitir çitir!" sesleri ile susam satan çingene kimselerin yüzüne dikkatle bakıldığında Arife'ye benzettiğini söyler. O kadının Arife olduğuna emin olduktan sonra Nimetullah Hanım, Raziye'yi alır başka odaya götürür. Raziye de Arife'yi tanıdığını söylediğinde Şefik'e haber verme gereği duyarlar. Şefik de Arife'nin gerçek yüzünü herkesin görmesini

isteyerek onunla yüzleşmek ister. Nimetullah Hanıma susam alma bahanesi ile onu yanına getirmesini talep eder. Arife geldiğinde Şefik'le yaşamda herkesin ettiğini bulması üzerine konuşurlar. Arife, onların mutluluğunu ve Şefik'in her şeye rağmen Raziye'ye melek demesini hazmedemez. Odadan kaçarcasına çıkarak hendek duvarına tırmanır. Arkasından kendi arkadaşlarından bir çingene karısı onu engellemek üzere koşar. Lakin Arife, duvardan atlarken ölür.

On Dördüncü Bap. Şefik ve Raziye evlenip evlerine gelirler. Şefik her ne kadar üzgün görünse de Nimetullah Hanım, her şeyin Allah'ın takdiri olduğunu söyleyerek Şefik'i rahatlatmaya çalışır. Bu dünyada çektiler ise de Cenabıhak'tan ahirette çekmemeyi diler. Zira Arife'nin ölüm haberi kendilerine düğünden bir hafta sonra ulaşır. Gelin ve damat bu andan sonra ömürlerinin kalan kısmı için umutla saadetlerini yaşamaya başlarlar.

Netice i Hükm. Yazar tarafından bir netice ve sonuç çıkarılmak istendiği için hem Raziye hem de Şefik ayrı ayrı söylemek istediklerini okuyucuya dile getirir. Şefik bir kadını sevdiğinde mutlaka evlenilmesinin her ikisinin geleceği için gerekli olduğuna; Raziye ise kadına heveskâr erkeklerin aşkına hemen inanarak bir melek olmaktan ziyade nikâhlanmanın önemine değinir.

TEMALAR

Evlilik ve İlahi Adalet Bekar bir erkeğin evli bir kadına evvelinden olması gereği duyduğu masumane aşkın nelere neden olduğunu konu edinen Yeryüzünde Bir Melek isimli romanın teması “evlilik ve kader” üzerine konumlanır. Zira neticesini nikâhlanmanın önemine değinerek veren yazar, eserde nikâhlanmadan yaşanan aşkın ortaya çıkardığı olumsuzları “aşk” ı neden göstererek verir.

Özellikle herkesin ettiğinin ve hatta düşündüğünün bile aynını göreceğini söyleyen yazar, ilahi adaletin eninde sonunda mutlaka tecelli edeceğine, herkes için hak edilen bir sonun mutlaka bulunduğuna değinir.

KARAKTER ANALİZİ

Raziye (Açık)

Karakter. Uzun boylu, siyah gözlü ve pek maharetli bir kadın olan Raziye; güzelliği, iffeti ve yardımseverliği ile dikkat çeker. Güzelliğinden ötürü bir diğer adı da Zühre'dir. Birlikte büyüdüğü Şefik'e âşık olan Raziye, Şefik Paris'te olduğu zamanlarda hayli umutsuzluğa düşer, ağlar. Şefik'ten haber alamadığı zamanlarda unutulma korkusu yaşar. Babası yaşı geldiği için kızı Raziye'ye münasip gördüğü zengin ve hali vakti yerinde olan İskender Bey ile evlendirir. Evlendiği haberinden sonra Şefik'le dostane görüşürler. Şefik'i sevmesine rağmen kocasına ihanet edemeyeceğini savunan iffetli bir kadındır. Şefik'le olan yakın ilişkisi Arife'nin onu kıskanmasına neden olur. Arife yüzünden başına gelenlere rağmen gururlu ve ahlaklı davranır. Atılan iftirallardan dolayı kocası onu boşar. Kendisine sahip çıkan Salih Çavuş'u babası gibi görür, samimidir. Şefik'i ömrü boyunca bekleyecek kadar sevdiği için kararlı ve vefalı bir kadın olarak yaşadığı tüm zorluklara rağmen sonunda hayaline kavuşur.

Aktiviteler iletişim kurmak için sürekli mektup yazan Raziye, aracı olarak yakınlarını kullanır. Kocasını, eski sevdiği Şefik ile aldatmak zorunda kalır, arada sırada masumane buluşmalara gider. Salih çavuşun evinde iken çamaşır yıkar hatta çamaşırıcı Raziye olarak da anılır. Terzilik yapar, elinden pek çok iş gelir.

ÖRNEK ANILAR

Güzel. Eser boyunca fiziki özellikleri ile dikkat çeken Raziye'nin çıldırıcı bir güzelliği vardır: “Çehre o çehre idi. Fakat cüret-i âşıkane'nin dahi inzimamıyla çocukluk çehre-i ma'sumuna halef olan letafet-i nisvaniyye hakikaten perîçehre olan zühreye (İşte Singapuri merhumun Raziye'ye verdiği ismin asıl müsemması şimdi Şefik'in karşısında bulunan zühre idi) öyle bir revnak vermişti ki onu görüp de çıldırılmak derecesinde bir rezanet bir letafet belki ferîştahlarda bulunamazdı.”

Akıllı. Akıllı ve irfanı sayesinde kötü bir kadere razı gelmek yerine yaşanan yanlış anlaşılmaya akıllı ve mantıklı kalarak çözüm bulur ve yaşadığı belalara rağmen kendini korumayı başarır: “Binaenaleyh İbrahim Bey, öyle 'Raziye Hanım için İstanbul'a gitmek size ar-ı firarı kabul ettiremez mi?' dediği zaman Şefik'ini çekerek 'Raziye'nin pek akıllı bir kadın olması benim için pek büyük bir tesliyyete medar olur. Vakıa duçar olduğu bela, Raziye için bir nevi mahv demek ise de Raziye tedabir-i akıllanesiyle kendisini o mahviyetten koruyabilir' cevabını vermişti.”

İffetli/Namuslu. Başına gelen olaylardan sonra Arife'nin beklediği gibi para için kendini kötü yolda feda etmek varken Raziye, bekâr hali ile bir askerin himayesinde fakir bir şekilde yaşamaya razı gelir: "Asıl Raziye'yi sorarsanız o biçare dahi iffet ve ismetini muhafaza etmek için bir ihtiyar askerin himayesi altında bekâr çamaşırı yıkamak derecesine tenezzül eylemişti.' deyince misafirlerden birkaçı dayanamayarak mendillerini gözlerine götürüp teraşşuh eden yaşları ahz eylemeğe başlamışlardır."

Sadık. Raziye'nin gönlünde her zaman Şefik olduğu için kendisine gelen izdivaç tekliflerini kabul etmez. Zira Nimetullah Hanımın Şefik'e söylediği sözlerden Raziye'nin kararı ve Şefik'e sadıklığı anlaşılır: "Bir kulübede kuru ekmeğe kanaatle, teklif olunan haneleri, konakları ve bunlar içindeki günagün nimetleri reddetmek, zayıf ve aciz bir kadın için pek büyük bir şeydir. Bazıları açıktan açığa izdivaç teklif eylediler, Raziye Hanım 'Dünya da ayağıma düşse elimi uzatmam' diye izdivacın yolunu kat'iyen kapadı. Hâlbuki zuhur eden talipleri uzaktan uzağa tahkik ettirdik. Birçoğunu müteehhil ve birçoğunu da süfehadan bulurduk. Hükmettim ki bunların kâffesi Raziye Hanıma başka türlü vusul müyesser olamadığını gördükleri için şu tarik-i izdivacı bulmuşlardır."

Merhametli. Arife'nin yapmış olduğu kötülöklere rağmen Raziye düğün gününde Arife'yi gördüğünde üzülmüş ve acımıştır: "Şefik-(Adeta yalvarır gibi bir tavırla) Niçin bu hırçınlıkları hala terk etmiyorsunuz. Raziye'nin sizin hakkınızdaki mütalaası hiç böyle değildir. O sizin ahvalinizi haber aldığı zaman pek acıdı."

Kanaatkâr. Başına ne gelirse gelsin tefekkür eden Raziye Allah'ın adaletinin yerini bulacağına inanır. Yaşadığı fakir hayattan ve geldiği noktadan utanmaz, anlı ak olduğuna güveni tamdır: "Ben hiçbir felaket görmedim Şefikim. Nimetullah Hanım şahittir ki bazı kere onu dahi düşündürmek derecesine varan ahval bile benim için bayağı bir itmi'nan-ı derunumu mucip olurdu. Âlemden gördüğümüz muameleler eğer bir ceza idiyeler, ben o cezalara müstahak olacak bir cinayette bulunduğumu vicdanım önüne getirip bu halde mazlumen ne kadar felaket görsem ileride mükafat-ı ma'nevîyemin derecesini o kadar yükseltmiş olacağını düşünür, onunla müteselli olurum. Cenabıhakk'a yüz binlerce teşekkür olsun ki mükafatımızı dahi ümit ve intizarımızın fevkinde olarak tayin eyledi."

Şefik (Açık)

Karakter. Raziye ile birlikte büyümüş olan Şefik, uzun boylu siyah gözlü, kalın ve kaba dudaklı, küçük yuvarlak burunlu biridir. Erken yaşta kaybettiği babasının vasiyeti üzerine Paris'te eğitim alan Şefik, filozof ve tabipliğinin yanı sıra bir süre Fransızca öğretmenliği de yapmıştır. Araştırmayı ve öğrenmeyi çok sever. İnsanlar kendisini filozof ve İstanbul'un en iffetli erkeği olarak bilirler. Çocukluğundan beri Raziye'ye âşıktır fakat kendisini ona layık görmediği için açılmakta zorlanır. Tabip olduktan sonra Raziye ile evlenmek amacıyla İstanbul'a gitmek isteğinde iken Raziye'nin evlilik haberine yıkılır. Yine de İstanbul'a gider, Raziye'yi görür ve onunla dostça konuşur. Arkadaş konusunda oldukça seçici olan Şefik'in en yakın arkadaşı arzuhalci İsmail Bey'dir. Şefik'in bir hastası olan Arife ona âşık olur ve Şefik bir türlü ondan kurtulamaz. Arife'nin onları tuzağa düşürdüğü vakit Şefik dövülüp başka yere yollanmış olsa da Raziye'yi unutamaz. Arife'nin atmış olduğu iftiradan sonra Raziye Hanımın masumiyetini kanıtlamayı başarır ve mutlu sona ulaşır.

Aktiviteler Araştırıp öğrenmeyi seven bilgili bir adamdır. Mektup yazarak iletişim kurar. Yolculuklarını at/beygir ile gerçekleştirir. İşine bağlıdır, eczanede çalışır. Kahveye gider. Arkadaşları ile sohbet eder ve kahve içer. Fransızca çevirisi yapabilir.

ÖRNEK ANILAR

Filozof. Şefik hayatı boyunca öğrenip araştıran ve her şeye mantıklı yaklaşan biridir herkes bilir: "Oo! Oo! Filozofiden bahse kalkışıyoruz. Sahih siz filozofsunuz. Dün akşam dahi her bahsi filozofane hallediyorsunuz. Fakat acırım size birader! Aşkta felaket ve hatta saadet gibi şeyler görerek fikrinizi ona kaptırırsanız sonra perişan olursunuz." "Hele kadının bu çektiği sefaleti kendi ceza-yı amelîne hamletmesi, Şefik'in en ziyade nazar-ı ehemmiyetini celp eden bir haldî. Zira Şefik birçok fenalıkların dar-ı cezası dahi bu dünya olduğuna ve Cenab-ı Müntakim-i A'zam Hazretlerinin, birçok intikamları ahirete bırakmayı bu dünyada aldıklarına kanaat eyleyen filozoflardandı."

Öğrenmeye Açık. Şefik Avrupa'ya ilim öğrenmeye gittiği vakit her ne kadar aklında Raziye olsa da ona mektup yazmayı keser ve önceliğini illim öğrenmeye verir: "Evvela insanlığımızı ikmal edelim de aşkla sonra uğraşalım. Raziye'yi sonra düşünelim!" diye ilme olan aşkını Raziye'ye olan aşkına da galip bularak artık mektubu filanı da kesmiştir. Burada muhakemenin şekil ve sureti bütün bütün değiştiğine dikkat buyuruluyor mu? İşe sırf aşk noktainazarından bakarsak, tahsil aşkının Raziye aşkına galebesinden dolayı Şefik'i muaheze eyleriz."

Kararsız. Gönünde Raziye'yi taşıyan Şefik, Arife ile tanıştığında Arife'nin güzelliğinden de etkilenip bir süre ikisi arasında kalır: "Hülyasında kâh Arife ile baş başa sohbet eder kâh Raziye'ye taabbüt derecesinde tazimle nigeran olur. Fakat Arife ile sohbet ettikçe Raziye'nin paklığını, kutsiyetini mübarek bir yerde telvis ediyorum zanneder ve Raziye'ye perestiş eyledikçe Arife yüzünden husulü dünyalar değen bir safayı adeta siyah matemle muzlim bir kasvet haneye sokuyorum kıyas eylerdi."

Namuslu. Avrupa'da da İstanbul'da da namusunu koruyarak evlilik dışı kimse ile birliktelik yaşamak istemez. Arife onu istediğinde reddeder. Raziye de evli olduğu için ona karşı da mesafeli bir tutum sergiler: "Vakıa Şefik birçok vakit Avrupa'da bulunmuştur. Ancak Avrupa'nın esafil-i süfeha mahallerinde bulunmamıştır. Mekteplerinde, darülfünunlarında bulunmuştur. Binaenaleyh Şefik hala İstanbul'un en iffetli, en mahcup bir genç adamıdır."

Seçici. Kendine pek dost edinmeyen Şefik'in arzuhalci İsmail Bey dışında pek dostu yoktur: "Bu bahisleri pek ziyade tetkik eylemiş bulunan Şefik öyle pek çok adamlar ile sıkı fıkı görüşmeyip görüştüğü pek az adamlarla dahi yalnız lüzumu derecesinde görüşür ve konuşur ve esrara müteallik hususattan hiç birisine serrişte bile vermezdi."

Yufka Yürekli. Şefik, Arife'nin yanındayken Arife ona okuması için mektuplar verir ve eski sevgilisinin verdiği mektupları okumasını ister. Şefik evine gidip mektupları okuduğunda Arife Hanıma acır ve onun için üzülür. Bu durum kararsız kalmasına dahi neden olur: "Şefik Arife'nin mektuplarını okuduğu zaman pek çok şeyler düşündü, zihninden neler neler geçirdiyse de onun mülahazatı bizim şu son mülahazatımız gibi olmayıp Şefik yalnız Arife'ye bu kadar fenalıkları etmiş bulunan Abdülkerim'e husumet eylediği gibi ondan sonra zaten evvelce dahi haber almış bulunduğu veçhile Arife'yi ta «La» Beye varıncaya kadar birtakım erbab-ı heva ve hevese mülaki eylemiş bulunan vukuatın dahi kaffesini telin eylerdi. Bu mülahazatı kendisini ol kadar mahzun eylemiş idi ki Arife'nin gerek Raziye ve gerek kendisi hakkında göstermiş olduğu tehditleri de hatırına getirmeyerek biçare kadıncağıza acımağa başlamış idi. Yahu! Şu çocuğun yüreği ne kadar safı idi. Arife hakkındaki tasavvuratında ilerleye ilerleye ta kadını kendi nazarında bütün bütün terbiye-i zimmet ettirmek derecesine kadar getirdi. 'Zavallıyı aldatmışlar! Zavallıya hıyanet etmişler!' dedikçe yüreğinin acısından gözleri yaşarırdı. O yürek bilkülliye hali olsa idi bu kadar müteessir olmazdı."

Vefalı. Raziye'ye olan aşkını ve sevdasını unutamayan Şefik, yıllar sonra onun masumiyetine inandıktan sonra ona sahip çıkan aileyi de beraberinde almak ister: "-Allah mesudiyetinizi arttırsın. Fakat Raziye dahi mesudiyeti sizinle beraber olmakta bulur. Ben dahi cümlemizin mesudiyetiyle bahtiyar olurum. Aman Nimetullah Hanım! Salih Çavuş'un bu fikrine siz müşterek değilsiniz a?"

Arife (Kapalı)

Karakter. Raziye'nin tam tersi özelliklere sahip olan Aksaraylı Arife, zenginliğine ve güzelliğine rağmen takıntıları ve kıskançlıkları sebebiyle sevdiği tüm adamlar tarafından terk edilir. Genç yaşta dul kalan ve sevgilisi La Bey tarafından da terk edilince hastalanıp yataklara düşer. Doktoru Şefik'e çok kısa sürede âşık olabilen şıpsevdi bir kadındır. Yaptığı cilvelerden bir karşılık bulamaz ve Şefik'i takip etmek amacıyla peşine adam dahi takar. Raziye'nin varlığını öğrendiğinde ise kıskançlıktan deliye döner. Şefik'e ve Raziye'ye tehditler yağdıran Arife, iftira atmaktan da geri durmayan tehlikeli bir kadındır. Dostu Cevriye'yi Raziye'ye iftira atmak amacıyla bencilce kullanır. Şefik'in sürgün edilmesiyle Şehbaz'a âşık olan Arife bu ilişkisinden de umduğunu bulamaz ve Şehbaz tarafından tüm malvarlığı harcanır. Eserin sonunda Raziye ve Şefik'in mutluluğuna dayanamayıp kıskançlığı sebebiyle Galata Kulesinden atlayarak intihar eder.

Aktiviteler Mektuplar yazarak işleri karıştırmak ile ilgilenir. Başka kadınların mutlu olmasından hoşlanmaz. Pahalı eşyalar alır. Fakir kaldıktan sonra çingeneler ile susam satar.

ÖRNEK ANILAR

Tehditkâr. Şefik, Arife'yi reddettiği zaman Arife Raziye'yi de kendisini de rezil edebileceğini söyleyerek onları açıkça tehdit eder: "Maahaza cevabınızı dinledim. Anladım. İşte ben size iki gün daha müsaade veriyorum. İki gün daha benden emin olunuz. Ondan sonra koruyunuz kedinizi benden. Günahı üzerimden gitsin diye söylüyorum. Şimdi ise iş sana muhabbet derecelerinden de geçti. Evvela gayret-i nisvaruyye beni mecbur ediyor. Saniyen ortada cezaya layık bir zat varki o dahi sizin melek Hanımefendi hazretleri olup senin gibi bir adamı böyle âleme gülünç edecek bir hale koyduktan sonra benim gibi bir müntakim ondan elbette intikam alacak ve cezasını verecektir."

Kindar/İnatçı. Şefik'le olmak isteyen Arife, Şefik'in onu reddetmesini ve başka bir kadını tercih etmesini hazmedemeyip onu kendine döndürmeyi amaç edinir: "Pekâlâ! İnşallah bir hafta zarfında birbirimizin olacağız derim. Fakat böyle olmadığı surette isminizi ağzıma almamaklık edemem. Yine evvelki sözümü tekrar edeyim: Senin için de semt-i selamet yalnız seni sevmekliğime müsaade vermenizdedir. Ve illa ikiniz de mahvolursunuz!"

Güzel. Arife çok güzel bir kadındır. Hatta yazar Şefik'in gözünden Raziye'yi ruh Arife'yi cisim olarak tanımamıştır. Arife'nin eski sevilisinin onu terk etmesi üzerine konuşurlarken Arife beğenilmeyecek bir tarafının olup olmadığını sormuş Şefik'te gayet güzel olduğunu açıklamıştır. "Bilakis! Kadir ve kıymet bilenlerin çıldıracakları, bayılacakları bir Hanımsınız! Fakat öyle bir deni herife hiddet edip de hastalanacak kadar ..."

Tehlikeli. İstedğini elde edemeyen Arife Şefik ve Raziye'nin tanıdıklarını kendine ajan yapmış olup gerekli bilgileri elde etmiştir. Raziye ve Şefik'e bir fenalık edeceğinin de haberini vermiştir. "Her ümitler bitti. Yalnız intikam sırası geldi. Ben bir şeyi iltizam edersem nerelere kadar muktedir olduğumu Şefik'i cumbanız altına çağırduğunuz gece uşağımın oraya vusulü size ifham etmeliydi. Ondan hiçbir ibret almadınız. İşte şimdi görüyorsunuz ki vasita-i muhabereniz olan kadın dahi benim elimdedir. Ne yapsanız ne tedbir kursanız kurtuluş yoktur. Pek yakın bir zamanda o kadar rüsva-yı âlem olacaksınız ki beni esafil-i âşıkanelen olmak nazarıyla gören Şefik, size nispetle beni en ziyade afif bir kadın bulacaktır. İşte size bunu şimdiden haber veriyorum ki günahı benden gitsin diye. Şefik'e her ne fenalık yapsam yüreğim acımayacaktır. Sizi mahvedişim dahi Şefik'e olan gazabımdan neşet eyleyecektir. Eğer siz kendinize acırsanız, Şefik'i yanınıza uğratmayınız. Ondan kaçınız. O halde tabii pençe-i kahrımdan kurtulursunuz.»"

Kindar. Eski sevgilisinin onu terk etmesi üzerine hastalanıp yataklara düşen Arife intikamını alacağını her fırsatta dile getirir. Kimsenin ona yaptığı kötülüğü unutmaz: "-Şefik Efendi Şefik Efendi! Şu zalim heriften intikamımı almadıktan sonra benim için reha mümkün değildir. Kendi kendimi yeyip bitireceğim. Gerçekten hasta idim. Hala da hastayım ya! Hazakatiniz sayesinde kendimi bu kadar toplayabildim. Sevmek için ise artık o yezidi ben de sevmiyorum. Fakat mümkün değil intikamımdan vazgeçmeyeceğim. Beni kurtarmak, intikamımı almakla olur."

Haset. Düşmanı olarak gördüğü kişiyi ne pahasına olursa olsun affetmeyeceğini söyleyen Arife, Raziye'nin kendisini affetmesine anlam veremez. Zira kendisi Raziye'nin mutluluğuna, güzelliğine ve aklına haset eder: "Eğer sahihen böyle ciddi ise tahminimden ziyade miskinmiş! Hiç insan düşmanına merhamet eder mi? Ben bugün Raziye'yi mahvolmuş görsem merhamet şöyle dursun mumlar yakardım. Hırçınlık ha? Sana ve Raziye'ye 'Aman' dediğimi istiyorsun öyle mi? Kıvrım kıvrım kıvrınarak can veririm de yine aman demem! Bu dünyada senin yürek sahibi hiçbir adam gördüğün yok mu Şefik?"

Arzuhacı İsmail Bey (Uyumlu)

Karakter İyi kalpli fakat laubali biri olan İsmail Bey, esnaftır. Şefik'in yakın arkadaşıdır, birbirlerine yardımcı olarak fikir alışverişinde bulunurlar. Cevriye'yi çok sevmesine rağmen önyargıları nedeniyle bir dönem Cevriye ve Şefik'ten şüphelenir. Cevriye'nin kendisine olan ihanetini affederek her şeyi rağmen onunla evlenmek isteyecek kadar alçak gönüllüdür.

Aktiviteler Dükkânına ve kahveye gider.

ÖRNEK ANILAR

Laubali. Dükkânına gelen insanları başkaları ile de görüşeceği zaman patavatsızca dükkânından çıkarır: "Şefik her ne zaman canı isterse İsmail'in dükkânına gelir. Yalnız Şefik'e de mahsus değil aher kimin ne zaman canı isterse İsmail'in dükkânına gelebilir. Hem sahihan ne zaman canları isterse. Zira İsmail'in yeri yurdu hep dükkânı olup dükkânın üstündeki iki odası dahi hanesi demektir. İsmail ise o kadar laubali bir adamdır ki eğer gece bir tarafa gidecek olursa (ki ekseriya gece bir tarafa gideceği de olur) misafirlerine 'Ee, artık size uğurlar olsun. Zira ben bir yere söz verdim gideceğim.' der. Ama bu sözü herkese söyler. Herkes dahi İsmail'in halini bildiği cihetle bu sözden incinmez."

Vefalı. Vaktiyle Cevriye'yi çok sevmiş olan İsmail Cevriye'nin onu terk edip başka erkeklerle olmasına rağmen pişman olduğu için onu bırakmak istemez hatta adı kötüye çıkmış dahi olsa onunla evlenmek ister: "Cevriye'yi terk edemeyeceğim diyorum. Gördüğü felaketler üzerine ol kadar ıslah-ı hal istidadını almıştır ki şimdi bir tevbe ve istiğfar ederse en temiz bir kadın olur."

Kıskanç/Meraklı. Şefik'in bir sevdiğini olduğunu öğrenen İsmail, bu kişiyi çok merak eder ve öğrenmek için çabalar. Zira İsmail'in anlattığı kadını kendi sevdiği kadına da benzeterek aldatılmaktan korkar. Bu sebeple de inatla kim olduğunu öğrenmek ister: "Bunun üzerine söz bitti. Söz bitti ama İsmail'in merakı mündefi oldu mu? Hiç Şefik'in verdiği cevaplarla merak müdefi olur mu? Bilakis İsmail'in şüphesi artmak şöyle dursun Şefik'in sevdiği kadın mutlaka kendi sevdiği kadın olması ihtimalinde hiç şüphesi kalmadı. 'Kedisi merak etmediği gibi ben de merak etmemeliyim! O da sevdiğinin bir başkasıyla muamelesi olduğunu istemezmiş! Sen bu ağızları kime satıyorsun tosunum? Eğer evvela onu sen sevdiğin halde ben senin üzerine sevseydim o zaman böyle söylemeliydin. Fakat sen benden çevirdin de onun için merak etmiyorsun' diye zihninden geçen şeyleri tamamıyla vakia mutabık bulmağa başladı."

Nimetullah Hanım (Uyumlu)

Karakter Raziye'nin hem çalışanı hem de dostudur. Raziye'ye iftiralar atıldığında onu hiç yalnız bırakmaz ve vefasını gösterir. Sivri dilli, cesur bir kadındır. Adının çıkmaması ve koruma altında olmak için Salih çavuş ile evlenir.

Aktiviteler Terzilik yapar, Raziye'ye akıl vererek annesi gibi davranmaya çalışır.

ÖRNEK ANILAR

Yürekli. Şefik ve Raziye'yi basmış olan Arife'ye ağzına geleni sayar. Raziye şoke olur ve hiçbir şey diyemez. Nimetullah Hanım kendini öne atar ve Arife Hanıma korkusuzca cevabını vermekten geri durmaz: "Siz «Ben şanıma, namusumu gönlüm uğruna feda ettim» demekle âlemin muhadderatını da aşüftelikle ithama hak mı kazanmış oluyorsunuz? Karşınızdaki kadının hangi cinayetini, ne yolda gördünüz ki bu kadar cesur tahkirlerde bulunuyorsunuz? Burası bir tabip hanesi olduğu halde buraya gelmeğe herkesin hakkı varken o hakkı iptale nereden salahiyet buluyorsunuz? Siz nefsinizi cani görüyormuşsunuz, varınız görünüz. Biz sizi muahezeye hak bulamadığımız halde siz birtakım erbab-ı ismeti nasıl muaheze ediyorsunuz? Utanınız Hanım! Ya sesinizi kesiniz yahut buradan adamı zaptiye ile çıkarırlar."

Sadık. Tüm başından geçenleri Nimetullah Hanıma apaçık anlatan Raziye Nimetullah Hanımdan sadıklık görmüştür. Nimetullah Hanım her zaman ki gibi Raziye'nin yanında olmuştur. "Beni sorarsan, ben bir fakir kadının ki senin Hanımlığın beni kendine celp ve rapt ederek iki üç senedir sana mülazemettem. Sen benim yüreğimi tanımış isen tanımışsındır. Senden gördüğüm bunca iyilikler üzerine her ne emir edersen ben öyle hareket ederim. Sana hatta canımı da feda ederim. Başka birisi benim hakkımda başka fikirde bulunur. Dalkavuk, çanak yalayıcı, müdahin, riyakâr bir karıdır diyebilir. Sen de öyle dersen muhtarsın. Fakat bir de kendi yüreğimi senden iyi bildiğimden sana hakikaten ' en sadık dost olduğumu hissediyorum."

Fedakâr. Şefik ve Raziye basılacağı vakit Nimetullah Hanım Raziye Hanımı korumak için kendini ön plana atmıştır. Raziye Hanımı saklamışlardır. "Ben kendimi Raziye Hanım için feda ederim. Zaten burada bir kadın ile bir erkek arayacaklar değil mi? Seninle beni tutsunlar. Raziye Hanımı saklayalım dedi. Bu söz ile Nimetullah Hanımın arz eylediği fedakârlığın derecesi, şöyle kargaşalık bir zamanda takdir olunamamak lazım gelir diye mütalaa olunabilirse de sanki bu söz Raziye'yi uykudan uyandırmış gibi bir teessür-i acil göstererek «Fedakârlığına teşekkür ederim. Lakin kendi günahımın cezasını başka bir masuma tahmil edemem. Sakın ha Nimetullah! Olduğum yerde haykırıp asıl cinayet sahibinin burada olduğunu ilan ederim.» diye Raziye dahi bu teklifi reddyledi."